

Haastavien tilanteiden opas

AURORAN SAIRAALAKOULU

Auroran koulun opas 3/2008

Auroran koulun oppilaat ovat HUS:n ja Diakonissalaitoksen lasten- ja nuorisopsykiatrisessa hoidossa olevia peruskouluikäisiä lapsia ja nuoria. Koulumme toimii neljässä toimipisteessä ja oppilasmäärä on keskimäärin 96 – vuosittainen oppilasmäärä on n. 150 eli vaihtuvuus on suuri.

Auroran koulun toiminta-ajatus on olla turvallinen, ammatillinen ja aikuisjohtoinen yhteisö, joka vuorovaikutuksessa huoltajien, hoitotahon ja kotikoulun kanssa ohjaa oppilaita voittamaan oppimisesteitä ja kasvamaan itsensä hyväksyviksi, sosiaalisiksi ja monipuolisesti oppimiskykyisiksi koululaisiksi.

Auroran koulu on ammatillinen ja aikuinen työyhteisö, joka sitoutuu yhteisölliseen toimintamalliin. Henkilöstö pystyy refleктоimaan yksin ja yhdessä pulmatilanteita sekä kasvuhaasteita. Turvallinen ja ammatillinen aikuisporukkamme huolehtii koulun arvojen eli väkivallattomuuden, oikeudenmukaisuuden, rehellisyyden ja ahkeruuden toteutumisesta arkipäivässä. Aikuisen tehtävänä on turvata lapsen koulunkäynti estämällä väkivalta.

1. VÄKIVALTAISIA JA UHKAAVIA TILANTEITA EHKÄISEVÄT RAKENTEET

AVOIMUUS

Työilmapiiri on avoin, luottavainen ja rehellinen. Luokkahuoneiden ovet ovat avoinna lisäten turvallisuutta ja herkkyyttä ennakoida yllättäviä tilanteita. Henkilöstö on jatkuvasti ajan tasalla ja tietoinen yhteisön ilmapiiristä.

YHTEISÖLLISYYS JA TIIMITYÖ

Auroran koulu on ammatillinen ja aikuinen työyhteisö, joka sitoutuu yhteisölliseen toimintamalliin. Koko koulun henkilökunta kokoontuu joka torstai yhteiseen kokoukseen, se on varattu henkilöstön yhteiseksi ajaksi. Kokouksen jälkeen on mahdollista keskustella johtoryhmän kanssa. Aikaa käytetään työnohjaukseen, koulutukseen, opetussuunnitelman tekemiseen ja kokouksiin. Tiimit kokoontuvat vähintään kerran kuukaudessa, yksikön vastuuopettajat toimivat tiimin vetäjinä. Tiimit hitsautuvat toimimaan yhdessä ja yhdenmukaisesti vaativissakin tilanteissa.

MENTOROINTI

Jokaisella opetushenkilökunnan jäsenellä on oma mentori. Senioriopettajat toimivat nuorten opettajien mentoreina. Pitkään talossa työskennelleet toimivat vertaismentoreina toisilleen. Rehtori ja apulaisrehtori mentoroivat kokeneempia opettajia. Työ tuo mukanaan pelkoa, syyllisyydentunteita, ahdistusta jne. Nämä tunteet voivat käsittelemättä vaikuttaa sekä mieleen että fyysiseen terveyteen. Tämän vuoksi mentorit ovat aina valmiita purkamaan tilanteita. Ajatuksena on, että vaikeassa tilanteessa paperi väistyy ja ihmisen kuuleminen tulee ensin.

NOJATUOLI-ISTUNNOT

Psykkisesti sairaat lapset ja nuoret sekä koulun oppilaiden suuri vaihtuvuus tuovat lisävaatimuksia opettajan ammattitaidolle. Realiteettien vahvistaminen, omien tunteiden tunnistamisen ja hallinta, ammatillisuus, aikuisuus sekä empatiakyky ovat välttämättömiä. Työn tuomaa pelkoa, ahdistusta ja epävarmuutta on mahdollista purkaa ns. nojatuoli-istunnossa, jonka voi varata rehtorilta tarvittaessa. Istunnot ovat luottamuksellisia, kahdenkeskisiä ja niiden sisällöstä ei puhuta ilman erillistä sopimista johtoryhmän tai yhteisön kanssa.

DEBRIEFING ELI JÄLKIPUINTI

Väkivaltaiset ja uhkaavat tilanteet käydään läpi asianosaisten kanssa sekä tarvittaessa yhteisön kesken. Henkilökunnan jälkipuinti tapahtuu tiimien kesken, mentoritapaamisissa tai nojatuoli-istunnoissa. Oppilaiden osalta tilanteiden sanoittaminen tapahtuu välittömästi asianosaisten kesken, lisäksi oppilaat kirjoittavat tapahtuman kasvuvihkoon. Tarvittaessa tapahtuma käydään läpi koko oppilasryhmän kesken.

2. TOIMINTA RAJAAMISTILANTEISSA

SUHTAUTUMINEN KIUSAAMISEEN

Fyysisen ja psyykkisen väkivallan suhteen koulussamme on nollatoleranssi.

Auroran koulussa väkivaltaan puututaan aina. Emme suvaitse henkistä emmekä fyysistä itseen tai toiseen kohdistuvaa väkivaltaa. Henkistä väkivaltaa ovat toiseen kohdistuvat vahingoittavat sanat, eleet ja ilmeet. Rajoitamme lapsia tarvittaessa myös fyysisesti. Väkivaltaan puuttumisella ja sanoittamisella vähennetään lasten pelkoja. Sanoittamisella tarkoitamme tukea, jota aikuinen antaa lapselle tunteiden nimeämisessä ja tunnistamisessa. Auroran koulussa ristiriitojen ja kiusaamistapausten selvittelyihin paneudutaan.

Kiistatilanteissa tai selvittelyjen ajautuessa raivokohtauksiin ja väkivaltaiseen toimintaan (tavaroiden rikkominen, heittäminen, lyönnit, ryntäily) henkilöstö käyttää tarvittaessa rauhoitusmenetelmänä kiinnipitoa.

PART

PART-koulutus (ks. liite 1) on osa koulun ”rajastrategiaa”. Se antaa valmiuksia reagoida uhkaavissa sekä väkivaltaisissa tilanteissa. Jokainen koulumme henkilökuntaan kuuluva on osallistunut PART-koulutukseen sekä harjoitellut kiinnipitomenetelmiä vähintään kaksi kertaa. Koulutus sisältää henkilökohtaisen itsekontrollisuunnitelman tekemisen sekä turvallisten kiinnipitomenetelmien harjoittelun. PART-ohjeisto ja käytännön menetelmät kerrataan kaksi kertaa lukuvuoden aikana. Huoltajien ja hoitotahon kanssa neuvotellaan, millaisia rajoituskeinoja kunkin lapsen kohdalla voidaan toteuttaa, jotta se tukee kokonais kuntoutusta. Menetelmistä sovitaan kirjallisesti.

KIINNIPITOMENETTELY JA RAPORTOINTI

Henkilöstö joutuu kantamaan oppilaiden vaikeita tunteita sekä rajoittamaan tuhoavaa ja väkivaltaista käytöstä. Fyysisissä rajoitustilanteissa tulee aina olla vähintään kaksi aikuista ja tilanteet raportoidaan kirjallisesti. Kiinnipitotilanteissa sovitaan tilanteen johtajuudesta eli kuka vastaa ohjeistuksista, ratkaisuksista sekä ohjaa tapahtuman kulkua. Tapahtuman johtaja vastaa

kirjallisen raportin laadinnasta. Malli rajoittamiseen on mukailtu PART-ohjeistosta. Huoltajia ja hoitotahoa informoidaan välittömästi kiinnipidosta. Kiinnipidon jälkeen arvioidaan oppilaan kunto ja päätetään, tarvitaanko hoitotaholta, kotoa tai lastensuojelulaitokselta aikuistukea oppilaan kotimatalle. Kiinnipitotilanteen rauhoituttua (selvittelytilanteessa) oppilaan kanssa käydään läpi tilanteeseen johtaneet tekijät ja hänelle kerrotaan myös, miksi aikuiset pitivät kiinni. Turvallisuutta, huolenpitoa ja välittämistä korostetaan selvittelyvaiheessa. Itse kiinnipitotilanteessa vältetään puhetta – vain rauhallisia toteamuksia siitä, että hätää ei ole. Mahdolliset seuraukset kerrotaan vasta, kun oppilas on rauhoittunut. Jos aikuisen omat, yksityiset pelon, ahdistuksen ja raivon tunteet nousevat tilanteessa pintaan, toisten aikuisten on ohjattava tilannetta siten, että aikuinen pääsee kokoamaan ammatillisuutensa kaikessa rauhassa.

Kiinnipitotilanteen aikana opetus organisoidaan jäljellä olevan henkilökunnan kesken uudelleen siten, että oppilaat kokevat olevansa turvassa eikä kiinnipitotapahtuma ole strukturoimaton ja pelottava. Oppilaille selitetään lyhyesti asia ja sen jälkeen paneudutaan koulunkäyntiin opettajien johdolla.

Uhkaavat ja väkivaltaiset tilanteet raportoidaan aina kirjallisesti. Raporttiin kirjataan tapahtuman kulku tarkasti välttämällä tulkintoja. Tilanteista ollaan aina yhteydessä huoltajiin ja hoitotasoon. Vakavissa tilanteissa ollaan yhteydessä lastensuojeluun.

P A R T®

Professional Assault Response Training
2002

Taustaa menetelmälle:

- Ammatillista reagoitua uhkaavissa ja väkivaltaisissa tilanteissa
- 1975: ”Fyysinen interventio” -seminaari ei-rankaisista menetelmistä fyysiseen rajoittamiseen
- 1976: ”Hyökkäävän käytöksen käsittely” (MAB), joka painotti verbaalisia keinoja kriisiin puuttumiseksi
- 1982: PART, joka korosti itsekontrollia, arviointikykyä ja verbaalista kriisiin puuttumista
- 1991–2000: Menetelmän kehittelyä käytännön kokemusten perusteella

Peruslähtökohtia:

- Työyhteisöjen tulee kehittää systemaattinen tapa toimia uhka- ja vaaratilanteissa, jotta he eivät vahingoittaisi itseään tai oppilaita
- Käytetään varsinaisen turvallisuussuunnitelman lisänä
- Lähtökohtana on korvata hyökkäävä käyttäytyminen turvallisella käyttäytymisellä
- Korostaa enemmänkin asennetta kuin kokoelmaa tekniikoita
- Lisää henkilökunnan toimintakykyä yksilöllisistä eroista huolimatta
- Korostaa ryhmätöitä, yksi yhtä vastaan tilanteet ovat usein tuhoisia

Käytännön toteutus:

- Ammatillisuus
 - ammatillinen työntekijä ei edistä omalla asenteellaan tarpeetonta väkivaltaa
 - vastuunottamista kurinalaisesta mielialan, asenteen ja motivaation hallinnasta
- Valmistautuminen
 - fyysinen ja henkinen valmistautuminen työskentelyyn mahdollisesti vaarallisten ihmisten kanssa
 - vaatetus, liikkuvuus, havainnointi, itsekontrolli
 - ennakointi ja oppilaantuntemus
- Väkivaltaista käyttäytymistä aiheuttavien tekijöiden tunnistaminen sekä vaihtoehtoiset reagoitavat ja teoriamallit
 - esim. stressi-, kehitysvaihe-, kommunikaatio-, ympäristö-, perustarpeiden- ja maalaisjärkimalli
- Toimiminen akuutissa tilanteessa
 - osaa reagoida tilanteen vaatimalla tavalla: tilanteen vaarallisuus, voimankäytön kohtuullisuus, kommunikointi
 - vaarallisen käytöksen lopettaminen puhumalla, väistäminen, rajoittaminen
- Raportointi
 - kuka, mitä, missä, miten, miksi, loukkaantumiset, ilmoittaminen, seuranta
 - mitä ei kirjoitettu, sitä ei tapahtunut
- Kiinnipitomenetelmien harjoittelu
- Lähteet
 - Smith, Paul A. 2002. PART käsikirja.